

Ekologia i bezpieczeństwo w montażu elektroniki na przykładzie firmy Printor

Produkcja elektroniki jak większość procesów wytwórczych nie pozostaje bez wpływu na środowisko naturalne. W związku z rosnącą świadomością ekologiczną coraz więcej firm decyduje się na wdrożenie działań pozwalających na minimalizację tego wpływu poprzez m.in. takie projektowanie i taki wybór materiałów, które umożliwiają ich powtórne wykorzystanie oraz zmniejszenie ilości odpadów poprodukcyjnych.

Ekologia już dawno przestała być wyłącznie modnym hasłem, które promują producenci wielorazowych opakowań czy naturalnych kosmetyków albo traktowanym nieco pobłażliwie tematem podnoszonym raz do roku z okazji Dnia Ziemi. Dziś do kwestii negatywnego wpływu działalno-

ści człowieka na środowisko naturalne podchodzi się coraz poważniej, bo ten wpływ zaczyna być widoczny gołym okiem. Z jednej strony nie brakuje jednostek, które wprowadzając niewielkie zmiany w swoim życiu, przyczyniają się m.in. do redukcji zanieczyszczeń, z drugiej przedsiębiorstwa produkujące na

dużą skalę wdrażają systemy i rozwiązania przekładające się w istotnym stopniu na ochronę środowiska naturalnego.

Aspekty środowiskowe w sektorze EMS

W firmie Printor od lat działającej w sektorze EMS (Electronics Manufa-

cturing Services) widzimy, że odpowiedzialność korporacyjna w obszarze ekologii nabiera coraz większego znaczenia. Klienci, którzy zlecają nam nowe usługi, mają rosnące oczekiwania w tym obszarze. Powszechnie wymaga się certyfikowanego systemu za-

rządania środowiskowego zgodnego z normą ISO:14001:2015, a już wkrótce można się spodziewać kolejnych regulacji i co za tym idzie również wymagań dotyczących gospodarki zamkniętego rozwoju (Circular Economy) zgodnie z nowym modelem gospodarki przyjętym przez Unię Europejską. Ten model zakłada minimalizację wpływu na środowisko przez takie projektowanie i taki wybór materiałów, które umożliwią ich powtórne wykorzystanie. Warto mieć świadomość, że do 80% wpływu wyrobu elektronicznego na środowisko jest określone w fazie projektowania, jednak końcowy rezultat zależy od technik i działań zastosowanych w procesie produkcji. W naszej firmie aspekty środowiskowe uwzględniane są:

- w procesie produkcji PCB i montażu komponentów,
- we współpracy z dostawcami zapewniającymi pełne informacje o materiałach,
- w recyklingu i utylizacji odpadów poprodukcyjnych.

Przykład? Gospodarowanie czystą miedzią

Dla produkcji PCB kluczową sprawą jest odpowiednie gospodarowanie dużą ilością szkodliwej dla środowiska czystej miedzi, która powstaje w procesach galwanicznych. W Printor do wstępnego oczyszczania ścieków z procesów mokrych służy zakładowa oczyszczalnia ścieków, a końcowy odpad – szlam składający się głównie z miedzi – odbiera firma zewnętrzna. W rezultacie odzyskujemy metal o czystości 99,99%. Dzięki wysokiej cenie takiego surowca (około 90% ceny notowań) proces nie generuje dodatkowych kosztów dla naszej firmy.

Dla zakładów działających na większą skalę, w których odpad miedzi to kilkadziesiąt ton rocznie, najlepszym rozwiązaniem jest zakładowa instalacja regeneracji kąpeli trawiącej z odzyskiwaniem miedzi. Wiadomo, że stosowanie środków trawiących ograniczone jest przez maksymalną ilość miedzi znajdującą się w środku trawiącym. Jeżeli przekroczy się koncentrację 150 g/l, konieczne będzie dodanie uzupełniacza.

Na co pozwala recykling na miejscu? Na dłuższe stosowanie środka trawiącego i tym samym zmniejszenie jego zużycia o ponad 95%. Jednocześnie umożli-

liwia redukcję zużycia wody i wytwarzanych odpadów. Jak to się dzieje? Wodę do płukania poddaje się procesowi ekstrakcji miedzi, dlatego da się ją wykorzystać ponownie. Natomiast tworzenie szlamu może zostać całkowicie wyeliminowane.

W przypadku braku recyklingu miedzi na miejscu, środek trawiący można przekazać do zewnętrznego recyklera w firmach oferujących taką usługę. To jednak dodatkowy kłopot, gdyż środek trawiący jest sklasyfikowany jako substancja niebezpieczna, zatem musi być transportowany transportem drogowym z uwzględnieniem wymagań w zakresie towarów niebezpiecznych.

Najlepsze praktyki

Instalacja recyklingu miedzi i środków trawiących to tylko jeden z przykładów minimalizacji wpływu procesów produkcyjnych na środowisko. Komisja Europejska decyzją 2019/63 z dnia 19 grudnia 2018 r. zatwierdziła dokument referencyjny dotyczący najlepszych praktyk zarządzania środowiskowego w sektorze produkcji sprzętu elektrycznego

go i elektronicznego. Dokument wskazuje praktyki w trzech głównych obszarach: procesie produkcji, zarządzaniu łańcuchem dostaw i działaniach na rzecz gospodarki o bardziej zamkniętym obiegu. Szczegółowe opisy wraz z wytycznymi ułatwiającymi ich wdrażanie dostępne są w „Sprawozdaniu z najlepszych praktyk” pod adresem: https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/sites/default/files/inline-files/BEMP_EEE_Manufacturing.pdf.

Gorąco polecamy lekturę tego dokumentu!

Jako firma, która uwzględnia aspekty środowiskowe w procesie produkcji, zachęcamy swoich partnerów biznesowych i pracowników do podnoszenia świadomości ekologicznej oraz brania odpowiedzialności za działania mogące mieć negatywny wpływ na naturę. Razem stosujemy się do zalecanych praktyk, żeby kolejne pokolenia miały szansę korzystać z zasobów planety.

Printor, tel. 42 652 79 44
www.printor.pl

Printor
Electronic Manufacturing

Poszukujesz producenta elektroniki?

Jesteśmy kontraktowym producentem elektroniki (EMS)

Zapraszamy do współpracy!

- ✓ Produkcja płytek PCB
- ✓ Montaż SMT i THT
- ✓ Montaż końcowy
- ✓ Kompletacja elementów
- ✓ Testy

Gwarantujemy niezawodność,
wspieramy Twój biznes

+48 42 652 79 44
eprintor@printor.pl

Printor Sp. z o.o.
ul. Szczecińska 59a, Łódź
→ www.printor.pl

Krzysztof Torczyński
prezes
firmy Printer

■ Epidemia koronawirusa i problemy z dostępnością. Jak to się przenosi na Waszą pracę?

Epidemia koronawirusa wywołała zaburzenia na wielu rynkach po stronie popytu, ale w mojej ocenie najsil-

niejszy wpływ na branżę elektroniczną mają problemy po stronie podażowej – brakiem komponentów. Oczywiście utrudnia to pracę projektantów i stawia pod znakiem zapytania możliwość realizacji wielu projektów, szczególnie jeżeli bazowały na układach scalonych STM albo Microchipa. Z drugiej strony wzrosło zapotrzebowanie na kreatywne rozwiązania, pozwalające na radzenie sobie z brakiem dostępności. Często pod krytycznymi elementami stosowane są od razu podwójne footprinty, umożliwiające łatwą zmianę chipu.

■ Wojna na Ukrainie – co ona zmienia w Waszym biznesie?

Są spore utrudnienia w transporcie:

wagony nie dojeżdżają, spedytorzy nie mogą ubezpieczyć transportu, wzrosły ceny frachtu ze Wschodu. Ukraina jest jednym z głównych dostawców neonu i palladu, używanych w produkcji półprzewodników, co prawdopodobnie pogłębi niedobory na rynku elektroniki. Sankcje blokują dostęp do rosyjskich hut aluminium, niklu i miedzi, które są podstawowymi materiałami w produkcji. Do Polski relokowana jest część produkcji, która realizowana była na Ukrainie, a musiała zostać wstrzymana. Ze względu na bliskość geograficzną i kulturową oraz ułatwienia przygotowywane przez ustawodawców – możemy spodziewać się, że takich zleceń będzie coraz więcej.

je, że oprócz wersji standardowej (pierwotnej, wolumenowej) w obiegu może być jeszcze nawet 5 innych rozwiązań. Takie mamy czasy i należy tylko mieć nadzieję, że taka partyzantka nie wywoła w przyszłości problemów jakościowych (serwisowych, certyfikacyjnych, bezpieczeństwa). Wiadomo, że pośpiech prowadzi do pomyłek.

Sektor przyszłościowy, ale rozwija się powoli

Rozwój rynku usług projektowych przebiega ewolucyjnie, a tempo zmian wyznacza w dużej mierze to, co dzieje się w kraju w zakresie nowych inwestycji, współpracy zagranicznej i ogólnego potencjału rynku od strony technicznej. W ostatnich latach rozwój przyspieszył,

co jest zapewne wynikiem pandemii i akceptacji dla działań wykraczających poza firmę (praca, zlecenia) oraz dodatkowych zadań wynikających z problemów w łańcuchu dostaw. Jest to branża z pewnością dla cierpliwych, kompetentnych osób, które mimo trudności mogą wypracować trwałe relacje i grono stałych klientów.

Najważniejsze dla klientów cechy ofert brane pod uwagę przy wyborze usługodawcy

W zakresie najbardziej istotnych czynników branych przez klientów pod uwagę przy zleceniu projektowania liczy się cena usługi, jakość i możliwości projektowe partnera. Czyli żadnego zaskoczenia nie ma, gdyż wymienione kryteria wydają się najbardziej typowe, ale już kolejna pozycja, tj. doświadczenie z poprzednich projektów, wskazuje, że współpraca z reguły jest długofalowa i firmy wiążą się na lata.